

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมาภิบาลของประชาชน
และองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด*
INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES IN THE DEVELOPMENT OF THE
SUB-DISTRICT CONSTITUTION OF THE PEOPLE AND SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN ROI ET PROVINCE

พระครูโพธิสีลคุณ

Phrakhrupothiseelacoon

ไพฑูรย์ สวนมะไฟ

Phaitoon Suanmafai

ปรเมธ ศรีภิญโญ

Porramet Sripinyo

กิตติพัทธ์ เทศกำจร

Kittiphat Thedkamchorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roi Et Buddhist College, Thailand

E-mail: anan.peng@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวการพัฒนาธรรมาภิบาล ศึกษาบูรณาการหลักพุทธธรรมในพัฒนาธรรมาภิบาล และวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมาภิบาลเชิงพุทธ เป็นวิจัยเชิงผสม เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบสุ่มเจาะจง มีประสบการณ์จาก 5 ตำบล มีเทศบาลตำบลหนองหิน นิเวศน์ ดงสิงห์ สวนจิกและพระเจ้า มีนายกองค์กร ปลัด เจ้าหน้าที่ประธานสภาและกำนัน จากกลุ่มตัวอย่าง 379 คน ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวการพัฒนาธรรมาภิบาลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีกระบวนการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล ในประเด็นการส่งเสริมประชากร ทำงานร่วมกันของทุนทางสังคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการวิวัฒนาการ 2) บูรณาการหลักพุทธธรรมในพัฒนาธรรมาภิบาลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

* Received 7 November 2020; Revised 5 August 2021; Accepted 10 August 2021

มีบูรณาการตามหลักภavana 4 ของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด 4 ด้าน คือ ด้านกายภavana ศีล จิต และปัญญาภavana 3) วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมนูญตำบลเชิงพุทธของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมนูญตำบลเชิงพุทธหลักภavana 4 มีภาพรวมค่าเฉลี่ยระดับกายภavana (\bar{X} = 4.66) พบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับศีลภavana (\bar{X} = 4.84) พบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับจิตภavana (\bar{X} = 3.68) พบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับปัญญาภavana (\bar{X} = 3.78) พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบูรณาการ, หลักพุทธธรรม, การพัฒนาธรรมนูญตำบล

Abstract

The objectives of this research article were to study the development of the District Statute. A study of the integration of the principles of Buddhism in the district's statute development and to analyze the pattern for the development of the Buddhist Sub-District Statute. It is mixed research choose a specific provider experienced in 5 sub-districts. There were Nong Hin, Niwet, Dong Sing, Suan Jik, and Phra Chao, with 379 corporate presidents, permanent secretary, council president and village chief, which uses a questionnaire as a data collection tool the data were analyzed by descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation and test the hypothesis using multiple regression analysis at a statistical significance level of 0.05, the results obtained from this research can be used as a guideline for the work. The results revealed that: 1) The development of the sub-district constitution of people and local administrative organizations in Roi Et Province. There is a statute driving process on the issue of population promotion cohesion of social capital there is an exchange of knowledge on development methods. 2) Integrate Buddhist principles in developing the sub-district constitution of people and local administrative organizations in Roi Et Province. It is integrated according to the 4 principles in terms of physical, Sila, Citta, Wisdom, 3) Analysis of the development of the Buddhist Sub-District Statute of people and local administrative organizations in Roi Et Province. There was an analysis of the development model of the Buddhist Sub-district Dharma Principles 4, with an overview of level. There is an overview of the mean. Kāyabhāvanā (\bar{X} = 4.66) was found to be at a high level. Silabhāvanā (\bar{X} = 4.84) found that it was at a high

level. Cittabhāvanā (\bar{X} = 3.68) was found to be at a high level. Panyābhāvanā (\bar{X} = 3.78) was found to be the highest level.

Keywords: Integration, Buddhist Principles, Development of Sub-District Constitutions

บทนำ

ธรรมนูญตำบล หมายถึง กติการ่วม ข้อตกลงร่วมของคนในชุมชนที่เกิดจาก สำนักของคนในตำบลที่มาอยู่ร่วมกันและสามารถกำหนดเป้าหมายอนาคตของตนเอง ตามวิถีชีวิตแห่งจิตสำนึกร่วม โดยการบูรณาการทุนชุมชนสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ของการจัดการตนเองของตำบล การทำธรรมนูญ จึงมีองค์ประกอบส่วนระดับและกระบวนการหลายขั้นตอน มีเรียกว่า ธรรมนูญ ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือระเบียบชุมชน เป็นต้น มีหัวใจสำคัญของธรรมนูญนั้นอยู่ที่การจัดรูปแบบของอำนาจใหม่ให้เกิดปฏิบัติการเกิดการยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข กฎเกณฑ์ และมาตรการการควบคุมต่าง ๆ (สำนักสนับสนุนสภากองกรชมชน, 2559) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตของประชากรไทยและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ส่งผลให้ประเทศชาติมีความรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ ทำให้ประชากรไทยมีความสุขกาย และมีความพอใจกับวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปมีความเชื่อมโยงในด้านศีลธรรมและคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ประชากรมีค่านิยมที่พึงเพื่อพุ่มเฟื่อยตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม (พระพรหมคุณาภรณ์,(ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) รวมทั้งในปัจจุบัน มียาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดมีผู้นำบางรายเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อเสพและค้า อีกทั้งได้ติดตามและสนับสนุนผู้มีอิทธิพล มีการแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ เป็นผลให้ชุมชนได้รับความเสื่อมเสีย แต่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้การเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองการปกครอง ส่งเสริมวัฒนธรรม (ยศ ถามูลแสน, 2553) หลักธรรมนูญตำบลเกิดจากการสำรวจสภาพปัจจุบันตามวิถีชีวิตจริงที่ดำรงอยู่และความต้องการของประชาชน (ธวัชชัย ไชยรัตน์, 2555) ตามความเป็นจริงในการดำเนินชีวิต ภายใต้สภาพสังคมชนบท ที่มีความรักใคร่ กลมเกลียว ยึดโยงในความเป็นญาติ ในสภาวะเศรษฐกิจที่พึ่งพาธรรมชาติ ที่ต้องดิ้นรนขวานขวายใช้ภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาตามบรรพบุรุษผสมผสานกับแนวความคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความอยู่รอดและเพื่อสร้างอนาคตใหม่ให้กับตนเองและครอบครัว จากสภาพการเมืองที่เข้มข้นภายในเงาของ “ประชาธิปไตย” ซึ่งอาจสับสนเป็นบางโอกาส แบ่งฝักฝ่าย ตามความอิสระเสรี ในการพูด การคิด และการแสดงออกภายใต้กฎระเบียบ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นการเรียนรู้ประชาธิปไตย โดยการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน (อรทัย ก๊กผล, 2552)

ในการดำเนินการ มีแผนยุทธศาสตร์เป็นพื้นฐานทุกขั้นตอนในกระบวนการวางแผน เป็นโครงสร้างหลักหรือวิธีการโดยรวมที่องค์การต้องดำเนินการเพื่อให้ได้แนวทางดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ลักษณะสำคัญของแผนยุทธศาสตร์พัฒนามาจากความคิดในการวางแผน ระยะยาว (Long - Renge Planning) ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้ 1) ช่วยปรับหน่วยงานหรือองค์กร ให้มีสภาพเหมาะสมกับความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร 2) เป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับความไม่แน่นอนของอนาคต 3) แผนจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาการณ์ 4) ไม่มีแผนยุทธศาสตร์ใดที่เหมาะสมและใช้ได้ทุกสภาการณ์ ระยะที่ 1 แนวการพัฒนา ธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ระยะที่ 2 บูรณาการหลักพุทธธรรมในพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด การบูรณาการหลักประโยชน์ที่มีคุณค่าของการพัฒนาธรรมนูญตำบล ระยะที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมนูญตำบลเชิงพุทธ วิเคราะห์ ข้อมูลที่เป็นแนวคิดการพัฒนาธรรมนูญตำบล

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์กระบวนการ และการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดตำบลเป้าหมายศึกษา นำข้อมูลความต้องการของประชาชนและบุคลากร มาวิเคราะห์ประเมินผล ประเภท องค์กรบริหารส่วนตำบล มีเทศบาลตำบล เพื่อหารูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติและประโยชน์สุขของประชาชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาบูรณาการหลักพุทธธรรมในพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมนูญตำบลเชิงพุทธของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือในการวิจัย และการเก็บ รวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การรวบรวมวิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร ทางวิชาการ ตำรา รายงานการ วิจัยวารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีการดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ระยะที่ 1 การเก็บ รวบรวมข้อมูลการวิจัย มีวิธีการและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้ 1) ศึกษา

จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา คัมภีร์ ทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทย ที่เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม กับการพัฒนาธรรมนุญตำบล 2) ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) หรือการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนุญตำบล นอกจากนั้น ยังศึกษาถึงอำนาจบทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และ 2550 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ ที่สนใจทั่วไป

ระยะที่ 2 ศึกษาบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนา ธรรมนุญตำบลนั้น ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิรวมถึงผู้แทน จากหน่วยงานและภาคประชาสังคม และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ เครื่องมือ ที่ออกแบบไว้ 2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ ก่อนนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ได้พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญระหว่าง 0.60 - 1.00 3) หาความ เชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) แก่ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครอง ส่วน 25 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วย วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ตามวิธีการของ ครอน บาค (Cron banch) (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.904 4) นำแบบสอบถามที่ได้ ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอต่อที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัย สำหรับเครื่องมือ ที่เป็นแบบการสัมภาษณ์เชิง ลึก (In - depth Interview Form) และแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Form) นั้นก็ได้ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

ระยะที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธของประชาชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด 1) วิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนุญตำบล รวมถึงหลักพุทธธรรมที่ได้จากการศึกษาพระไตรปิฎกอรรถกถาฎีกาอนุฎีกา คัมภีร์ฉบับภาษา

บาลีและภาษาไทยรวมถึงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วประมวลผลทางสถิติโดยหาความถี่ (Frequency) ที่เป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) (\bar{X}) และค่ามาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) จากแบบสอบถามเชิงสำรวจความคิดเห็นของประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อสรุปสภาพทั่วไปของการพัฒนาธรรมนุญตำบลใน 4 ด้าน ก่อนที่จะนำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยแปล ความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน จำลองเป็นกลยุทธ์การพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบล ขั้นต้น (Basic Model) ก่อนเสนอขอคำชี้แนะจากที่ปรึกษา 2) หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาถึงกลยุทธ์การพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด (Basic Model) ก่อนที่จะพัฒนาไป ใช้เป็นคำถามหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 รูป/คน 3) สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและพัฒนาเป็นกลยุทธ์การพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด (ขั้นการพัฒนาตัวแบบ (Develop Model) เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ (Public Hearing) 4) การระดมความคิดเห็นในการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ (Public Hearing) เป็นการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวข้องในหัวข้องานศึกษาวิจัยจากภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมประชุมและร่วมเสวนาเพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษา ตลอดจนร่วมกันเสนอแนะแนวทาง ที่จะทำให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างเป็นรูปธรรม

จากที่กล่าวมา สรุปว่า การพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระบบโดยใช้ธรรมนุญตำบล ได้ดำเนินการ ขับเคลื่อนในการจัดทำธรรมนุญ ทำให้เกิดกระแส ความตื่นตัวของประชาชนในตำบล ทำให้มีส่วนร่วม ในการประชุมแสดงความคิดเห็น จนได้รับการยอมรับด้วยความภาคภูมิใจว่า ธรรมนุญที่ได้ฉบับ นี้เป็นของทุกคนในชุมชน ทำให้เกิดนโยบาย สาธารณระดับชุมชนที่เกิดจากความเห็นร่วมกันของคนในชุมชน มีการประกาศเป็นกติกาหรือข้อตกลงชุมชนขึ้นใช้กันเอง สร้างสำนึกแห่งความเป็นพลเมืองแบบมีส่วนร่วม จึงอาจกล่าวได้ว่าการ จัดทำธรรมนุญ จนสามารถประกาศใช้เป็น เรื่องที่ท้าทายของชุมชนในตำบล มีเทศบาลตำบลหนองหิน นิเวศน์ ดงสิงห์ สวนจิกและพระเจ้า ที่จะขับเคลื่อน ในระดับการปฏิบัติต่อไป ผู้วิจัยเห็นผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาเพิ่มตามประเด็นต่าง ๆ นี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นต่อบุรณาการพัฒนาระบบธรรมนุญตำบลตามหลักภาวนา 4 ของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ภาพรวมระดับภากาวนา ($\bar{X} = 4.66$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับศีลภากาวนา ($\bar{X} = 4.84$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับ จิตภากาวนา ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ระดับ ปัญญาภากาวนา ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ศึกษาบริบทชุมชน 5 ตำบล มีการแบ่งอำนาจการปกครอง มีกำนัน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน และมีสำนักงาน มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง มีสถานศึกษาระดับพื้นฐาน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งเป็นที่ประกอบกิจกรรม เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจเพื่อสนับสนุนอาชีพ เศรษฐกิจและกลุ่มเพื่อสุขภาพ วัฒนธรรม ผลจากการรวมกลุ่มนี้ทำให้ผลผลิต ในการเกษตรของตำบลสูงขึ้นทำให้ประชาชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น ในด้านสาธารณูปโภคมีความพร้อม เข้าถึงทุกหมู่บ้าน ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนต่อไป โดยจะได้มีการสำรวจสภาพปัญหาและความความต้องการของประชาชนในทุกด้าน

2. ผลจากการบูรณาการหลักพุทธธรรมในพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีการบูรณาการหลักประโยชน์ด้านวิชาการ ด้านนโยบาย ด้านเศรษฐกิจ/พาณิชย์ อุตสาหกรรม ด้านสังคมและชุมชนมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคคล 2) ด้านองค์กรปกครอง 3) ด้านสังคม 4) ด้านชุมชน ที่มีคุณค่าของการพัฒนาระบบธรรมนุญตำบล มีหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงองค์กรคือการพัฒนาบุคลากร จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับฝึกอบรมศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ระบบการดำเนินการขององค์กรมีความเจริญก้าวหน้า พระพุทธศาสนามีหลักพัฒนาบุคคล การพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนา 4 ด้าน มีกาย ศีล จิต และปัญญาภากาวนา เป็นต้น

3. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็น การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์พระภิกษุผู้ปกครอง 5 รูป ประชาชน บุคลากร และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 25 คน จำแนกประชากรตามตำบล เพศ อายุ นับถือศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์อาชีพ โดยการแจกแจงค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ ดังปรากฏในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ

ข้อมูลทั่วไป/ปัจจัยด้านประชากร	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
1. องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล		
เทศบาลตำบลหนองหิน อำเภอเมืองสรวง	3.84	19.10
เทศบาลตำบลนิเวศน์ อำเภอรัวซบู่	3.82	19.00
เทศบาลตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร	3.94	19.10
องค์การบริหารส่วนตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ	4.64	23.10
องค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า อำเภอเชียงขวัญ	3.96	19.70
2. เพศ		
พระภิกษุ	5	16.66
ชาย	18	60.00
หญิง	7	23.34
3. อายุ		
31 - 50 ปี	12	40.00
51 - 60 ปี	17	56.66
มากกว่า 60 ปี	1	3.34
4. นับถือศาสนา		
ศาสนาพุทธ	30	100
5. สถานภาพ		
พระภิกษุ	5	16.66
อยู่ร่วมกับคู่สมรส	25	83.34
6. ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 6	2	6.66
ปริญญาตรี	25	83.34
ปริญญาโท	3	10.00
7. ประสบการณ์อาชีพ		
เกษตรกรรม	20	66.66
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	10	33.34

จากกรอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ ในการพัฒนาธรรมนุญตำบลตามหลัก ภาวนา 4 ของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนระดับทัศนคติ ประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักภาวนา 4 ด้านเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนายกองค์กร ปลัด ประธานสภา เจ้าหน้าที่ และกำนัน เทศบาลตำบลหนองหิน นิเวศน์ ดงสิงห์ สวนจิกและพระเจ้า กับหลักพัฒนา 4 ด้าน เพื่อพัฒนาธรรมนุญตำบลสุขภาพ ได้แก่ ด้านกายภาวนา คือการพัฒนาฝึกฝนอบรมกาย ความสำรวมในอินทรีย์รู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกายและต้องรู้จักปรับตนเอง

ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม ด้านศีลภาวนา คือการพัฒนาด้านศีล ความประพฤติเรียบร้อยดีงามมีระเบียบวินัยมีกตัญญูทางสังคมร่วมกันเพื่อป้องกันความเดือดร้อนเสียหายแก่คนอื่นการไม่ล่วงละเมิดในสิทธิของคนอื่นและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลด้านจิตภาวนา คือการฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็งมีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง และด้านปัญญาภาวนา คือการพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียนการสดับตรับฟังมาและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษามาแล้วนั้นให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. บูรณาการการพัฒนาธรรมนุญตำบลตามหลักภาวนา 4 ของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับความคิดเห็นจากนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลพระเจ้าและนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลสวนจิก พบว่า การรู้และเข้าใจในหลักพุทธธรรมนี้ ยอดเยี่ยมอยู่แล้ว สามารถปรับใช้ในธรรมนุญตำบลเพียงเล็กน้อย เช่น 3 จ. 5 ส. 5 ป. 5 จ. และ ป.ป.ร.ก. เพียงเท่านั้น ก็จะเกิดความสะดวก สบาย ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะได้รับความสะดวก มีชีวิตไม่ทุกข์ยากลำบากแต่ประการใดเลย มีความเห็นด้วยและสนับสนุนแนวคิดฯ อีกอย่าง การอาชีพชุมชนกับการส่งเสริมความอยู่ดีและมีความสุขเสริมสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่และปัจจัยอาศัยได้อย่างยั่งยืน ให้ความเห็นเกี่ยวกับระบบราชการไทยปัจจุบัน ยังไม่เอื้อประโยชน์ที่จะพัฒนาระบบพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน ซึ่งแสดงทัศนะเกี่ยวกับค่านิยมการสร้างวัฒนธรรมชุมชนสร้างสุข ชุมชนปลอดภัย จิตใจไร้มลพิษ ครอบครัวเป็นสุข คุณธรรมนำจิตใจให้เจริญ ทั้งยังกล่าวถึงการแก้ไขระบบและความแตกต่างทางความคิด ระบบการเรียนรู้ ที่มุ่งเป้าและเสริมการทำงานให้มีประสิทธิผล หรือเพราะความขัดสนและขาดรายได้ เป็นสิ่งที่ชุมชนในชนบทส่วนมากยังประสบอยู่ แม้จะมีหน่วยรัฐส่งเสริม แต่ก็ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือได้” (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า, 2562); (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนจิก, 2563)

2. บูรณาการการพัฒนาธรรมนุญตำบลตามหลักภาวนา 4 ของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับความคิดเห็นจากนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองหินนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนิเวศน์ และนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลดงสิงห์ พบว่า “ทุกภาคส่วนต้องสร้างจิตสำนึก สร้างผู้นำเป็นแบบอย่าง ส่งเสริมผู้นำทั้งทางศาสนาและบ้านเมืองให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยอาศัยโครงการ ฯ และกิจกรรมเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม นำมาจัดการภายในและภายนอกให้ตีตามยุทธศาสตร์พัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านไหนที่มีอยู่ในแผนฯ ได้ทำการประชาคมระดมความคิด ความต้องการของคนส่วนมากก็มีส่วนพัฒนาได้ ว่าด้านไหนสำคัญก่อนก็ต้องดำเนินการก่อน และตามหลักการพัฒนาเรื่องคนหรือบุคลากรย่อมสำคัญเป็นอันดับแรกในการพัฒนา แต่การดำเนินชีวิต พระท่านว่าอาหารสำคัญที่สุด แต่ความจริงแล้ว มันก็สำคัญทุกอย่าง เพียงแต่ว่าจะเป็นอะไร เวลาไหนนั่นเอง เรื่องการพัฒนาคน ย่อมต้องมองตั้งแต่ระดับครอบครัวเป็นหลัก มีเหตุปัจจัยที่เป็น

องค์ประกอบที่สามารถมองเห็นง่าย ไม่ว่าจะเรื่องอาหาร ที่อยู่อันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยของคนเท่าที่จำเป็นของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งการพัฒนาสภาพแวดล้อมก็ต้องอาศัยจิตสำนึก เพื่อให้ตระหนักถึงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำหลักพัฒนาสังคมเพื่อสุขอนามัยไว้ทุกชีวิต อบรมมุขและสิ่งเสพติด เป็นต้น ความเห็นเรื่องการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำให้มีคุณวุฒิและคุณสมบัติในการทำงาน ซึ่งระบบการศึกษายังไม่ดีพอ เรื่องแผนพัฒนาหน่วยงานกับชุมชน ยังขาดการสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาความสามารถเท่าที่ควร อาจจะเป็นระบบการจัดการจัดการไปเป็นแบบทิศทางที่เหมาะสม หรือเพราะเหตุปัจจัยระบบราชการไทย การได้รับการส่งเสริมจากฝ่ายบริหารจัดการระบบให้มีประสิทธิภาพจากทุกคน เพื่อครอบครัวชุมชนได้รับผลจากการบริหารจัดการงานชุมชนให้เป็นไปในทางที่ดีและมีประโยชน์ สำหรับการจัดการเรื่องสวัสดิการสนับสนุนให้บุคลากรเรื่องรายได้ ค่าครองชีพ ยังไม่มีการจัดการที่ดี ส่วนความเห็นเรื่องท้องถิ่นนั้นมุ่งเป้าเพื่อให้ระบบการปกครองดีและมีประโยชน์ที่รัฐควรกระจายงานและผลสำเร็จต่อชุมชนนั้นคือเป้าหมายหลักขององค์กร สภาพแวดล้อมที่ดีย่อมบ่งชี้ให้องค์กรปกครองสามารถทำให้ชุมชนของตนมีส่วนร่วมในกิจกรรมระหว่างคนทุกฝ่าย มีสิ่งสนับสนุนของงานบริการและคนผู้ทำงานย่อมต้องเห็นความสำคัญในทางที่ดีและสร้างผลประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม นั่นคือเป้าหมายของผู้ที่ต้องรับผิดชอบที่ดี การจัดการหน่วยงานเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพกับการอยู่ร่วมกันย่อมต้องหวังผลสัมฤทธิ์ทุกเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อมภายนอกและจิตภาพภายในให้ประสบผลทางการงานและการเป็นอยู่ การให้ความร่วมมือระหว่างผู้รับผิดชอบงานกับผู้สนองงาน หากดีย่อมเป็นความก้าวหน้าแก่การพัฒนาชุมชนให้ประสบผลของการปกครอง (นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองหิน, 2562); (นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนิเวศน์, 2563); (นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลดงสิงห์, 2562)

อภิปรายผล

1. แนวการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาวิธีดำเนินการจัดทำธรรมนูญตำบล กระบวนการจัดทำธรรมนูญตำบล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารและผู้นำชุมชน 2) ประชุมภาคีจัดตั้งคณะกรรมการ 3) ทบทวนข้อมูลพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูล จัดลำดับปัญหาและความต้องการจากประชาชน 4) จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อยกร่าง 5) ยกร่าง แบ่งหน้าที่รับผิดชอบกำหนดตัวชี้วัด 6) จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อปรับปรุง 7) รวบรวมข้อเสนอจากเวทีประชาคม เพื่อปรับปรุงแก้ไข 8) จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงเป็นธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ 9) ประกาศใช้ธรรมนูญจากขั้นตอน ในการดำเนินงาน (ธวัชชัย ไชยรัตน์, 2555) พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาคีเครือข่ายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สอดแทรกอยู่ใน ทุกขั้นตอนการดำเนินงานชุมชน ซึ่งได้ขับเคลื่อนโดยมี กระบวนการวิเคราะห์ทางเลือกไปสู่การสร้างนโยบายของชุมชนบนฐานข้อมูลความรู้เกี่ยวกับชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดย

ผ่านเวทีประชาคมให้ตัดสินใจร่วมกัน นำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมีปฏิทินการทำงานและติดตามประเมินผลร่วมกับภาคีเครือข่ายแล้ว ร่วมกันสร้างข้อตกลงกำหนดมาตรการให้ชุมชนทราบและยอมรับนำไปปฏิบัติ (อรทัย ก๊กผล, 2552)

2. บูรณาการหลักพุทธธรรมในพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีบูรณาการหลักประโยชน์ที่มีคุณค่าของการพัฒนาธรรมนุญตำบล มีหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงองค์กรคือการพัฒนาบุคลากร จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับฝึกอบรม การศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ระบบการดำเนินการขององค์กรมีความเจริญก้าวหน้า พระพุทธศาสนามีหลักพัฒนาบุคคล การพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนา 4 ด้าน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) (อง.ปญจก.(ไทย) 22/79/121-22/79/122) เข้าด้วยกัน จึงเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่เน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนุญตำบลเชิงพุทธ เมื่อกล่าวโดยวิธี การฝึกฝน อบรม กายศีล จิต ก็คือปัญญาภาวนา และแก้ไขปัญหาต่อการพัฒนาธรรมนุญด้วย (ธวัชชัย ไชยรัตน์, 2555) ประชาชนและความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ในกระบวนการนี้เองได้เกิดกลไกการทำงานร่วมกัน แบบบูรณาการในตำบล ได้แก่ ภาครัฐ ท้องถิ่น และประชาชน ซึ่งนับเป็นมิติใหม่ในการพัฒนา ทำให้เกิดพลังหนุนเสริมขับเคลื่อนการจัดการระบบ สุขภาพและกลไกการพัฒนาตำบล สามารถแก้ไข ปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหน่วย งานต่าง ๆ จะต้องทำความเข้าใจที่จะมุ่งเน้นผลงาน ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตาม แนวทางของธรรมนุญตำบลนี้ซึ่งต้องมีการปรับ เปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน

3. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาพระธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ดมีผลการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อธรรมนุญตำบล จนสามารถประกาศเป็นความท้าทายของชุมชนได้ต้องอาศัยทักษะในการขับเคลื่อนการจัดการในประเด็นต่าง ๆ (อรทัย ก๊กผล, 2552) กล่าวคือในการบริหารแผนงานโครงการ เมื่อมีสำนักงานธรรมนุญอำเภอก็มีบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนบูรณาการที่สามารถแก้ไขปัญหามาตามความต้องการของประชาชนแบบองค์รวมทั้งแบบองค์รวมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีกองทุนสุขภาพเป็นแหล่งสนับสนุนงบประมาณ จากเครือข่ายการบริจาคนำโดยชุมชนเข้าร่วมให้งบประมาณเพิ่มเติมสำหรับทุกกลุ่มวัยสร้างการมีส่วนร่วมโดยมีกฎระเบียบกติกาให้ประชาชนได้ปฏิบัติเรียนรู้รักสามัคคีนำสันติสุขมาสู่คนในชุมชน สร้างกลไกในการปกป้องสิทธิของคนในชุมชนและในขณะเดียวกันก็สร้างพลังขับเคลื่อนในพื้นที่ มีกลไกบูรณาการระหว่างท้องถิ่นและประชาชนในระดับพื้นที่ ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยรัฐ (ธวัชชัย ไชยรัตน์, 2555) สนับสนุนส่งเสริมร่วมกันจากการดำเนินงานที่มีประสิทธิผลที่จะทำให้ประชาชนพึงพอใจ เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของธรรมนุญได้วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด

สำหรับงานวิจัยเรื่องบูรณาการหลักพุทธธรรมในพัฒนาธรรมณูตำบลของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระบบโดยใช้ธรรมณูตำบล ได้ดำเนินการ ขับเคลื่อนในการจัดทำธรรมณู ทำให้เกิดกระแส ความตื่นตัวของประชาชนในตำบล ทำให้มีส่วนร่วมในการประชุมแสดงความคิดเห็น จนได้รับการยอมรับด้วยความภาคภูมิใจว่า ธรรมณูที่ได้ฉบับนี้เป็นของทุกคนในชุมชน ทำให้เกิดนโยบาย สาธารณระดับชุมชนที่เกิดจากความเห็นร่วมกันของคนในชุมชน มีการประกาศเป็นกติกาหรือข้อตกลงชุมชนขึ้นใช้กันเอง สร้างสำนึกแห่งความเป็นพลเมืองแบบมีส่วนร่วม จึงอาจกล่าวได้ว่าการ จัดทำธรรมณู จนสามารถประกาศใช้เป็นเรื่องที่ท้าทายของชุมชนในตำบล ที่จะขับเคลื่อนในระดับการปฏิบัติต่อไป จากการสรุปผลอภิปรายการวิจัย ในความพึงพอใจการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมณูตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านศีลภาวนา ด้านจิตภาวนา และด้านปัญญาภาวนา ผู้วิจัยเห็นผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มตามประเด็นต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ชุดองค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้มีการส่งเสริมให้เยาวชน ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แสดงกิริยาต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ สุภาพ อ่อนน้อม ทางกาย วาจา ใจ วางตัวได้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมชุมชน เคารพกันไปตามอายุ ตำแหน่ง สถานะของบุคคล โอกาส และสถานที่ รูปแบบการแสดงความเคารพที่ควรปฏิบัติให้ถูกต้อง ตระหนักถึงมารยาทความเป็นไทยที่ดีให้หน่วยงานในชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมให้เกิดความรักความสามัคคี ให้แต่ละครอบครัวได้มีการจัดทำกิจกรรมร่วมกันมาก ๆ ปลูกฝังค่านิยมไทยที่ดั่งามเสริมสร้างคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีกตัญญูทุกเวลาที่เมตตาเอื้ออาทร ไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าเพื่อนมนุษย์ ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความหวังดีต่อทุกคน และพยายามที่จะทำพุดคิด ในสิ่งที่สร้างสรรค์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวถือศีลปฏิบัติตามข้อกำหนดทางศาสนา และต้องเคารพกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด ให้กำลังใจยกย่องแก่ผู้ที่มีความประพฤติดี เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก และปฏิบัติตามจารีตประเพณี ตามฮีต 12 คอง 14 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน ได้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมหมู่บ้านและศูนย์ข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบล ตระหนักให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าเป็นเรื่อง que ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาธรรมนุญตำบลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนุญตำบลของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาธรรมนุญตำบลของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการขั้นตอนการพัฒนาธรรมนุญตำบล และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 3.86 ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ก็มีผลต่อความพึงพอใจ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อมูลเชิงลึกว่า ตัวแปรด้านพัฒนาธรรมนุญตำบลที่แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างไร เพื่อการพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียนการสดับตรับฟังมาและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษามาแล้วนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นในด้านต่าง ๆ จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะโดยแบ่งเป็นระดับ เพื่อเสริมส่งองค์ความรู้การพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเสริมทักษะในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- รัชชชัย ไชยรัตน์. (2555). การจัดทำธรรมนูญสุขภาพ: ธรรมนูญประชาชนคนตาบอดหนองหิน ฉบับที่ 1 ร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด: โรงพิมพ์สำนักธรรมนูญตาบอดหนองหิน.
- นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลดงสิงห์. (9 ตุลาคม 2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. (พระครูโพธิศีลคุณ พร้อมคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนิเวศน์. (19 ตุลาคม 2563). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. (พระครูโพธิศีลคุณ พร้อมคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองหิน. (9 ตุลาคม 2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. (พระครูโพธิศีลคุณ พร้อมคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า. (10 ตุลาคม 2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. (พระครูโพธิศีลคุณ พร้อมคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวนจิก. (19 มกราคม 2563). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. (พระครูโพธิศีลคุณ และคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยศ ถามูลแสน. (2553). ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน. (2559). การจัดทำธรรมนูญตำบลสู่การจัดการตนเอง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- อรทัย กักพล. (2552). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5 thed.). New York: Harper Collins Publishers.